

Ministerstwo Spraw Wojskowych

NACZELNE DOWÓDZTWO W.P.

(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew/5. № 30411 /II.

Warszawa,

Pocztą polową 53, dn. 12.VIII. 1921 r.

Do

Adjutantury Generalnej Nacz.Wodza.

Przedkłada się ~~/przesyła się/~~ do wiadomości i wykorzystania referat tutejszy Ew/5.L.30411 z dnia 4.VIII b.r. o obecnej sytuacji Rosji Sowieckiej.

Załącznik: referat z 4 załącznikami.

Za zgodność:

W.Z. Szefa Oddziału II.

/-/ Sikorski m.p.

Podpułkownik

Otrzymują:

1. Adjutantura Gener. Nacz.Wodza.
2. M.S.Z. Departament Wschodni
3. Inspektor gen.kaw. i art. gen.broni Rozwadowski
4. I. inspektorat armji gen. Rydza Smigłego
5. II. " " " Rozwadowskiego
6. III. " " " Szeptyckiego
7. IV. " " " Skierskiego
8. V. " " " Stan. Hallera
9. Oddział III.a. Biuro Scisłej Rady Wojskowej.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA

L. dz. 7994 J2

Wpłynęło dn. 12.VIII 1921 roku

Wyszło dn. — 1921 roku

Załączników —

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Ministerstwo Spraw Wojskowych .

Warszawa, dn.4/.VIII.1921 r

Sztab Generalny/ Oddział II/.

EW./5. Nr. 30411/II .

Ścisłe tajne

tytuł pod zamknięciem /

Sytuacja wojskowa Rosji sowieckiej ze szczególnem

uwzględnieniem ugrupowania na granicy Państwa Polskiego.

I. Dylokacja w obszarach przyległych do granicy Państwa Polskiego, oraz zmiany zasze w niej w ostatnich sześciu miesiącach.

Ugrupowanie wojsk sowieckich w pobliżu granicy Polski charakteryzują się stosunkowo w słabej obsadzie jej północnego i południowego odcinków skąd w ostatnich szczególnie miesiącach usunięto większą ilość dywizji przerzucając je w głąb kraju dla zreorganizowania i zajęcia garnizonów pokojowych, a częściowo także prawdopodobnie i dla wzmocnienia nowosformowanej w rej. Tambowa armji Tuchaczewskiego, której celem ma być ostateczne zlikwidowanie tamtejszych ruchów powstańczych /Antonow/.

Natomiast południowy odcinek naszej granicy jest znacznie silniej obsadzony. Tłomaczyć to jednak można wzmoczoną działalnością powstańców na prawobrzeżnej Ukrainie. Łatwiejszem wyżywieniem /rolnicze bogactwa kraju/, oraz przygotowaniem większych sił dla rekwizycji obecnie zboża, która napewno wywoła czynny sprzeciw ze strony ludności miejscowej. Również strategiczne położenie obszarów między Prypecią i Dniestrem, wymaga tam większych garnizonów niż obszary północne.

Dla tegoż z prawobrzeżnej Ukrainy wycofali bolszewicy za ostatnie pół roku nieliczne załadowe jednostki, ograniczając się jedynie do redukcowania niektórych dywizji /41?55?/ brygady, względnie rozformowywania ich aby uzyskaniem w ten sposób ludźmi podnieść stan liczebny innych, również na Ukrainie konasujących dywizji.

Załączony szemat ilustruje stan liczbowy, oraz dyzlokację wojsk sowieckich i zmiany w niej zasze od stycznia b. roku. /Załącznik Nr. 1./ Wynika z niego, że stosunek stanu sił sowieckich z dn. 1. stycznia 1921 r., do ich stanu dzisiejszego przedstawia się jak: 4:3 oraz, że stosunek obsady północnego odcinka do południowego wynosi: 2:5.

II. Przypuszczalna możliwość akcji zaczepnej ze strony Sowietów.

1/. Ugrupowanie wojsk sowieckich na całej naszej granicy, jak również i wszystkie prawie ostatnie zarządzenia wojskowe, nie noszą bynajmniej charakteru ofensywnego. Przeciwnie, mają one przedej charakter defensywny nazewnątrz przygkupieniu wszystkich sił i energji, w celu zlikwidowania ruchów powstańczych wewnątrz. Natomiast nie jest wykluczonem przygotowanie pewnej akcji dywersyjnej. /gromadzenie broni w tajnych składach na granicy, przysłanie większej ilości dynamitu do Wołoczysk i t.p. /oraz wzmożenie propagandy przeciw polskiej we wschodniej Małopolsce.

2/. Na wypadek jednak rozpoczęcia oficjalnej akcji wojennej ze strony Sowietów, musieliśmy się w najbliższej przyszłości liczyć z większymi

siłami, jedynie na odcinku południowym /przynajmniej w jednym okresie operacji 2 - 3 tygodni./, gdzie już w przeciągu dni kilku, mogliby bolszewicy skoncentrować dość silną armję, licząc 8-10 dyw.piech., oraz 3 - 4 dyw.jazdy, o ogólnej sile 40 - 60 tysięcy bgn. oraz 10 - 12 tys. szabel. Oprócz tego, granicę rumuńską osłaniałoby 3 - 4 dyw.piech./15-20000 tys./

Należy przypuszczać, że jednocześnie rozpoczęliby bolszewicy koncentrację dalszych dywizji, znajdujących się w centralnej Rosji, na lewobrzeżnej Ukrainie i na Krymie, które utworzyłyby pierwszą rezerwę, jak również panowałyby nad terenem objętym ruchami powstańczymi, aż do przybycia pozostałych jeszcze rozporządzalnych dywizji ze wschodniej Rosji, oraz Kaukazu. Siły te, mogłyby wynosić 10 - 12 dyw.piech. na południowy odcinek frontu, oraz 5 - 6 dyw. na północny odcinek frontu. Oprócz tego, mieliby jeszcze bolszewicy w rozporządzeniu 6 - 8 dyw.jazdy, któreby niezawodnie skierowali na centr głównych operacji, t.j.prawdopodobnie na odcinek południowy.

3/.Zestawiając powyższe dane widzimy:

a/.W pierwszym okresie operacji /2 - 3 tygodni/, mamy skoncentrowane: na odcinku poleskim i północnym 4.dywizji piechoty i 1. dyw.jazdy, na przestrzeni około 500 klm.frontu, a więc dla działań czysto defensywnych.

Na odcinku południowym 8 - 10 piechoty i 3 - 4 dyw.jazdy, na przestrzeni około 425 klm.

Na granicy rumuńskiej 3 - 4 dyw.piech.

b/.W drugim okresie operacji / 3 - 6 tygodni po ich rozpoczęciu/ zostaje skoncentrowane je-

sze 16 - 18 dyw. piech i 6 - 8 dyw. jazdy o łącznej sile 80-100.000 bgn. 20-25.000 szabl. na całym naszym froncie.

4/. Z powyższego wynikałoby, że ewentualne operacje bolszewickie byłyby przynajmniej w pierwszej swej fazie skierowane przede wszystkim na zach. Małopolskę i Wołyń, zatem przemawiałyby również względy polityczne, strategiczne, oraz aprowizacyjne.

O wiele więcej jednak niż operacji o charakterze wojny oficjalnej spodziewać się można ze strony bolszewików akcji nieoficjalnej, mającej na celu wywołanie powstania we wschod. Małopolsce / już obecnie prowadzona jest tam odpowiednia agitacja/, któreby było poparte przez formacje wojsk sowieckich, złożone z ukraińców galicyjskich, a dyslokowane obecnie w rejonie Winnicy i Humania /Stan ich ma wynosić 1.500.bgn./, oraz przez rzekomo "zbuntowane" dywizje armii sowieckiej. Za powyższem przypuszczeniem przemawia również bardzo i ugrupowanie sił bolszewickich wzdłuż naszej granicy.

III. D e m o b i l i z a c j a .

Rozkazem rewolucyjnej Rady węgiernej dn. 11. XI. 1920 r. zarządzono bezterminowe, urlopowanie w ciągu grudnia urodzonych w r. 1885 i 1883. Jednocześnie tymże rozkazem polecono wydzielić roczniki 1886 i 1887, formując z nich tymczasowo oddziały pracy. Po zakończeniu demobilizacji roczników 1885 i starszych /styczeń 21 r./ przystąpiono do demobilizacji wydzielonych już uprzednio roczników 1886, 1887 i 1883. Po ukon-

czeniu tego przystąpiono niezwłocznie do dalszej demobilizacji roczników 1889, 1890, 1891. W ten sposób demobilizacji roczników 1885 /i starszych/ do 1891 dokonano mniej więcej w ciągu czterech miesięcy t.z. do końca kwietnia b.r. W tym samym czasie przystąpiono do demobilizacji roczników 1886, 1887, 1888 w marynarce. Jednocześnie zwalniano z wojska wszelkich fachowców, jak n.p. mechaników, kolejarzy, rzemieślników i t.p., których roczniki w tym czasie zasadniczo nie były jeszcze demobilizowane. W ciągu kwietnia i maja przeprowadzono następnie demobilizację roczników 1892, 3, 4 i 1895, oraz przystąpiono do zwolnienia roczników 1896 i 1897.

W okresie zatem od grudnia do maja zwolniono roczniki 1885 /i starsze/ do 1895 włącznie, czyli 11 roczników. W ciągu czerwca miały być zwolnione roczniki 1896 i 1897, co według posiadanych wiadomości ma być już na ukończeniu.

Wobec tego pozostawiono w armii narazie jedynie 4 roczniki a mianowicie: 1898, 1899, 1900 i 1901.

Do maja r.b. nie podlegali demobilizacji jedynie dowódcy czerwonej armji. Dopiero rozkazem R.R.W. 1115/199 z dnia 21/V.21. zarządzoano przygotowania do demobilizacji dowódców. Została ustanowiona specjalna komisja kwalifikacyjna, która miała orzec, którzy z dowódców jako nieodpowiadający swymi przekonaniami politycznymi, demokratycznemu duchowi armji, lub też z punktu widzenia fachowego - nieużyteczni, mają być zwolnieni z wojska, o ile rocznik ich podlegał już demobilizacji. O ile roczniki zaś ich nie są jeszcze

zwolnione, mają być oni zdegradowani? Komisja ta zakończyła swe prace dn. 1. lipca 1921 r. Zwolnionych dowódców zastąpiono częściowo młodymi, którzy ukończyli obecnie sowieckie szkoły wojskowe. Rozkazem rewolucyjnej Rady wojennej Nr. 1207 z dn. 5. VI. b. r. zarządzono jednocześnie bezterminowe urlopowanie niektórych kategorii dowódców, a mianowicie tych, którzy do dnia 1. I. 1921. r. ukończyli:

a/ 50 lat i więcej, bez względu na zajmowane stanowisko,

b/ 40 lat - od dowódców pułku i niżej,

c/ 35 lat - od dowódców samodzielnych oddziałów, baonów, kompanji i niżej.

Ci z wyżej wymienionych, którzy zgłoszą się aby dobrowolnie pozostać w wojsku, uznani będą przez komisję kwalifikacyjną za odpowiednich, mogą pozostać jeszcze na swych stanowiskach przez 6 miesięcy.

Ci zaś z pośród podlegających zwolnieniu, którzy jednak jako fachowcy będą uznani za niezbędnych w armji, mogą być przymusowo w niej zatrzymani, jednak również nie dłużej jak na przeciąg 6 miesięcy.

Odnosnie zmniejszenia się stanu liczebnego armji sowieckiej w związku z jej demobilizacją, to na razie brak jeszcze odpowiednich danych, pozwalających dokładnie obliczyć o ile i jak szybko redukcja tego stanu postępowała.

Przyjmując ogólnie, że na jeden rocznik przypada około 250 tysięcy ludzi, możemy powiedzieć, że w danej chwili armja czerwona składałaby się z około miljona ludzi. Tu jednak uwzględnić należy, że nie we wszystkich okręgach demobilizacja postępuje w myśl powyżej opisanego programu. Przeszkodą są

przede wszystkim operacje przeciwko powstańcom, nie pozwalające na redukcję zaangażowanych w ich tłumieniu dywizji. Również brak dokładnych wiadomości o zdemobilizowaniu dywizji znajdujących się na Kaukazie nad granicą perską i w Turkesta-
nie. Należy również przypuszczać, że wobec zaostrzenia się sytuacji politycznej na Syberji, znajdujące się tam siły sowieckie również nie zostały zupełnie zdemobilizowane. Zestawiając powyższe dane, możemy się opowiedzieć, że mimo ogłoszenia ogólnej demobilizacji i pozostawienia oficjalnie tylko czterech roczników w armji, stan jej liczebny wynosi jednak z górą półtora miliona ludzi.

IV. M o b i l i z a c j a .

O mobilizacji nowych roczników względnie ponownego powołania starych, niedawno zwolnionych - brak prawie zupełnie dokumentalnie stwierdzonych danych, za wyjątkiem wiadomości o miejscowej mobilizacji roczników 1900, 1901, 1902, 1903 w gub. Witebskiej, wyznaczonej na koniec czerwca. Było to jednak prawdopodobnie powołanie "Wsieobucza" w celu przeprowadzenia ćwiczeń, względnie wypróbowania zdolności bojowych i mobilizacyjnych.

Według nie stwierdzonych wiadomości miano również i na Ukrainie ponownie powołać niektóre roczniki, a przede wszystkim przeprowadzona demobilizacja miała być częściowo wstrzymana /rocznik 1897/. Mobilizacja ta pozostaje podobno w związku z akcją gen. Siemionowa na Syberji. Próba ochotniczego werbunku w tym celu zawiodła na Ukrainie, wobec czego, postanowiono jakoby przymusową mobilizację rocznika

1897. Rocznik 1895 miał być oddany do armji pracy, zaś 1896 do służby w milicji. Również w najbliższych dniach lipca miała się odbyć mobilizacja roczników: 1901, 1902, 1903, które dotychczas były obowiązane tylko do służby "Wsieobucza".

Przypuszczać jednak można, że o ile wiadomości te są prawdziwe, to chodzi tu o mobilizację wywołaną koniecznością wzmocnienia jednostek walczących z powstańcami wogóle, a oddziałów Tuchaczewskiego w szczególności.

Natomiast w różnych okręgach wojskowych odbywa się już od dłuższego czasu rejestracja, oraz próbne powołania wszystkich mężczyzn podlegających służbie wojskowej, prawdopodobnie celem kontroli i ustalenia ilości każdego poszczególnego rocznika. Najprawdopodobniej więc cały szereg pogłosek i wiadomości o mobilizacji w Rosji sowieckiej, powstał wskutek poplątania pojęć między mobilizacją a rejestracją.

V. Reorganizacja armji sowieckiej.

Jednocześnie z rozpoczęciem demobilizacji przystąpiono w Rosji sow. do zreorganizowania armji według norm pokojowych, oraz opracowania projektu organizacji armji i jej poszczególnych jednostek na wypadek ogólnej mobilizacji. Jako cel postanowiono przede wszystkim jaknajszybsze poniesienie wartości bojowej armji, oraz doprowadzenie do określonych etatów stanu liczebnego poszczególnych jednostek. Za pomocą uzupełnienia ich materiałem niezdemoralizowanym, względnie mniej zdemoralizowanym, wreszcie drogą ogólnej redukcji ilości jednostek.

Projekt zorganizowania armji na zasadach milicji,

został zupełnie odrzucony, za podstawę organizacji pokojowej przyjęto zasadę armji stałej.

2/.Znane są nam dotychczas dwa projekty organizacji armji sowieckiej na czas pokoju. Jeden z nich przewiduje ogólną siłę armji dla całej Rosji w postaci:

45 dyw.strz. i

10 do 15.dyw.jazdy

zorganizowanych w 14 okręgach wojennych.

Drugi projekt, opracowany na zjeździe wyższych dowódców w maju r.b. przewiduje:

35 dyw.strz.

23 bryg.strz i

17 dyw.jazdy

co razem stanowiłoby 1.6000.000 stanu zaprowiantowania, lub 936.000 stanu bojowego, oraz 534.000 koni. /w razie potrzeby ilość koni można by powiększyć do 652.000/. Ilość okręgów pozostaje jak w pierwszym projekcie. Prawdopodobnie drugi projekt z niewielkimi zmianami został przyjęty ostatecznie, jako podstawa do organizacji armji na czas pokoju.

3/.Reorganizacja sztabów, na podstawie rozkazu rewolucyjnej Rady wojennej Nr.306/41 z dn.10.II.21.r. Wobec ukończenia działań wojennych przystąpiono do połączenia istniejących dotąd oddzielnie, polowego i wszechrosyjskiego sztabu głównego w jeden sztab robotniczo włościański czerwonej armji, na następujących zasadach:

a/ szef sztabu czerwonej armji podlega ludowemu komisarjатовi do spraw wojskowych przez głównodowodzącego siłami zbrojnymi republiki...

b/ szefowi sztabu podlegają: I.II. i III. pomocnicy, szef komunikacji wojennej, szef łączności,

oraz szef głównego zarządu szkół wojennych.

Pierwszemu pomocnikowi szefa sztabu podlegają:

- Oddział operacyjny,
- Oddział wyszkolenia wojska,
- Oddział służby wewnętrznej,
- Oddział łączności sztabu.

Drugiemu pomocnikowi szefa sztabu podlegają:

- Oddział organizacyjny i
- Oddział mobilizacyjny.

Trzeciemu pomocnikowi szefa sztabu podlegają:

- Oddział personalny,
- Zarząd korpusu topografów wojennych,
- Archiwum podręczników i
- Zarząd administracyjno - gospodarczy.

Uwaga:

Według posiadanych wiadomości, sztab armji ^{na razie nie} bolszewickiej posiada samodzielnie zorganizowanego oddziału informacyjnego, jak w innych armjach. Sprawy polityczne i defenzywne należą do głównego zarządu politycznego Rewolucyjnej Rady Wojennej Republiki, zaś sprawy operacyjno ofenzywne skoncentrowane są w wydziale informacyjnym oddziału operacyjnego.

Jednocześnie z powyższą reorganizacją sztabu polowego i głównego, nastąpiła wewnętrzna reorganizacja sztabów frontów, armji i okręgów

Organizację sztabu dywizji, według norm wojennych i pokojowych, przedstawiają załączone szematy.

4/ Podstawą organizacji pokojowej armji sowieckiej mają być okręgi wojskowe, skła-
dające się każdy z pewnej ilości dywizji.

Samodzielną jednostką w okręgu jest dywizja
względnie samodzielna brygada.

W związku powyższą organizacją, zostały opracowane i zatwierdzone nowe etaty dla dywizji piech. na czas pokoju i na czas wojny. Organizacja Dyw. Strz. na stopie pokojowej, według powyższych etatów jest różną dla dywizji pozostających w okręgach granicznych od dywizji pozostających w okręgach centralnych.

Etaty te są następujące:

- " A " = zasadniczy na stopie wojennej .
- " B " = zredukowany na stopie wojennej .
- " W " = zasadniczy na stopie pokojowej.
- " G " = zredukowany na stopie pokojowej .
- " D " = wzmocniony na stopie pokojowej .

Ad 1/. etat " A " ustanowiony rozkazem rewolucyjnej Rady Wojennej Nr. 556/88 taj. z dn. 4.IV.b.r. przewiduje organizację dywizji na stopie wojennej. Oparty na systemie trojkowym tworzy w dywizji strz. zupełnie zakonczoną jednostkę bojową, zdolną do większych samodzielnych operacji i przedstawiającą siłę równą przynajmniej pod względem ilości piechoty naszemu korpusowi. Wyposażenie w artylerję jest stosunkowo znacznie słabsze, gdyż wynosi zaledwie 1/3 naszej artylerji korpusowej. Organizacja Dywizji sowieckiej jest oparta na systemie trojkowym. Stan liczebny dywizji strzelców, według tego etatu, wynosi przeszło 38 tysięcy ludzi / stan zaprowiantowania i blisko 11 tysięcy koni oraz 52 działa. =

Ad 2/. Dokładnych danych brak. Dywizja według etatu " B " ma się składać tylko z 2-ech brygad zorganizowanych jak w dyw. etatu " A "

Ad 3/. etat " W " przewiduje zasadniczą orga-

nizację dywizji na czas pokoju. Zmniej za on stosunkow niewiele oddziały linjowe za wyjątkiem artylerji w porownaniu z etatem " A " redukując natomiast znacznie stan Dtna dywizji, zakładow i parkow . Tak naprz. pulk strz. według etatu " A " liczy 2893 ludzi, gdy według etatu " W " wynosi około 2.000 ludzi. Dowodztwo dywizji według etatu " A " liczy 805 ludzi, według " W " natomiast zaledwie 158 ludzi. Etat " W " przewiduje 2 bryg. w dywizji normalnie zorganizowane, oraz jedną bry- gadę w stanie kadrowym. Ogolny stan liczebny dywizji wynosi: 18.000 ludzi i 24 działa .

Ad 4/. Dokładnych danych brak .

Ma byc on analogicznym do etatu " B " tylko w zastosowaniu do stopy pokojowej. / 2 brygady według etatu " W " . =

Ad 5/. Dokładnych danych brak . Ma byc to etat wzmochniony na stopie pokojowej dla dywizji dyslokowanych w okręgach granicznych. Dywizje te składac się będą z 3 brygad zorganizowanych według norm pokojowych . Oprócz powyższych etatow istnieje również i etat przewidujący organizację dywizji a właściwie brygady z kadrami dla całej dywizji na czas pokoju. Według niego dywizja została zreduko- wana do jednej brygady mniej więcej podobnej do brygady etatu " B " , oraz kadry dla pozostałych dwuch brygad. Stan liczebny ma wynosic około 11.000 tysięcy ludzi /?/ .

5/. W praktyce wykonanie powyższego planu re- organizacji i przejścia przynajmniej częściowego na stopę pokojową armji sowieckiej odbywa się w ten sposob. że poszczególne dywizje bez względu na ich chwilową dyslokację otrzymują organizacyjny przy

dział do poszczególnych okręgów wojennych dokąd też w miarę możności są przetransportowane. Po przybyciu do swego okręgu następuje uzupełnienie dywizji według określonego dla niej etatu, lub też zupełnie jej rozformowanie w celu wzmocnienia otrzymanym materjałem ludzkim innej dywizji. W niektórych jednak wypadkach warunki nie pozwoliły na wykonanie podobnego planu jak na przykład 51 dywizja strz. dyslokowana na Ukrainie, a przynależna organizacyjnie do okręgu Moskiewskiego wskutek zaangażowania się w walkach z powstańcami, dotąd nie mogła przybyć do Moskwy, gdzie według odpowiedniego rozkazu miała już się w kwietniu znajdować. Przeprowadzenie reorganizacji w wyżej przedstawiony sposób skonstatowano dotąd w okręgach: Petersburskim, Moskiewskim, Orłowskim Przywołżanskim oraz Zawołżanskim. Ilość dywizji, których organizacja byłaby już ukończona narazie jeszcze nie da się określić, można jednak przypuszczać że nie wynosi ona dotąd nawet jednej czwartej ogólnej liczby dywizji sowieckich. =

Dodać tutaj należy, że siły sowieckie znajdujące się na Kaukazie zachowują dotychczas jeszcze organizację wybitnie wojenną / IX, X i XI. armja tworzą front Kaukazki z Dowództwem w Tyflisie, jak również znajdujące się na Krymie i w Chersonie IV i VI armja które według niesprawdzonych wiadomości dopiero bardzo niedawno miały rozpocząć swą likwidację. Wszystkie dywizje składające powyższe armje nie zostały dotąd również, według norm pokojowych zreorganizowane względnie mogły rozpocząć swą reorganizację dopiero, równocześnie z rozpoczęciem likwidacji sztabów ich armji. =

Większość dywizji reorganizowana jest według

etatu " W " . =

6/ Likwidacja wojsk " WNUSa ". Równocześnie z reorganizacją jednostek linjowych przystąpiono do zupełnego zlikwidowania wszystkich prawie wojsk etapowych, wartowniczych, a przede wszystkim wojsk " WNUS A ". Rozkaz rewolucyjnej Rady Wojennej Nr. 517/80 z dnia 4 kwietnia b.r. przewidywał reformowanie wszystkich prawie dywizji " WNUS A " / 3 dywizje " WNUS A " miały być później zlikwidowane / i utworzenie z nich 17 linjowych dywizji strzelców, oraz 8 linjowych samodzielnych brygad strzelców. Miały one otrzymać numery nieistniejących od czasów wojny z Polską, wzgl. w myśl projektów reorganizujących ostatnie rozwiązanych dywizji linjowych / np. 47 dyw. linjowa miała być w rejonie Humania rozformowana, natomiast 4 dywizja " WNUS A " znajdująca się w okręgu Moskiewskim, została przemianowana na nową 47. linjową dywizję strzelców/. Niektóre zaś z nowo utworzonych dywizji otrzymały numery porządkowe wyższe od dotychczas istniejących jak naprz. 61 i 62 . =

Według posiadanych wiadomości plan powyższy w większej części został już wykonany jak na przykład w okręgach: Petersburskim i Moskiewskim . =

7/ . Organizacja wojsk granicznych . W związku z przejściem do stanu pokojowego zjawiała się konieczność zorganizowania specjalnych oddziałów granicznych. Oddziałami tymi są wojska graniczne Wschodniosyberyjskiej Czerwonyj Armii. Na formacje te złożyły się częściowo oddziały zapasowe, częściowo zaś wojska linjowe " WNUS A ". W ten sposób, że pojedyncze jednostki wydzielili po kilku baonów, które po odpowiednim zreorganizowaniu połączono w brygady W.CZ.K. Brygada taka składa

się obecnie z 4=ch lub 6=ciu baonów / na granicy
Finlandzkiej, Estońskiej i Łotewskiej po 4, na Polskiej
po 6 baonów / oraz dwóch szwadronów jazdy.

Materiał ludzki użyty do formacji granicznych
W.CZ.K. przedstawia stosunkowo dużą wartość bojową
dobierani są żołnierze dobrze wyszkoleni znający
służbę, oraz o przekonaniach komunistycznych. Granica
Polska od Dzwiny do Prypeci obsadzona jak dotąd jest
tylko przez 2 brygady 6=cio baonowe. Przypuszczalnie
w niesieniu służby granicznej dopomagają tu narazie
również i oddziały frontowe. Natomiast na południe od
Prypeci strzeżona jest przez 3 brygady również 6=cio
baonowe.

Naogół jednak wojska W.CZ.K. znajdują się jeszcze
w stanie organizacji .

8/. Jak widac z powyższego zestawienia armja
sowiecka przeżywa w obecnej chwili okres swej zasad-
niczej reorganizacji, która bynajmniej nie idzie łatwo
Ciągłe bunt i powstania z jednej strony, konieczność
zas używania oddziałów linjowych do różnych służb pomoc-
niczych / służby wartownicze, ochrona kolei i transpor-
tow i t.p. / oraz do przeprowadzenia rekwizycji, wyrąbu
lasów i t.p. z drugiej strony, nie pozwalają na konse-
wentne przeprowadzenie powyższego planu i opóźniają
jego urzeczywistnienie. Żaden jeszcze okręg nie zdołał
dotąd ostatecznie się zreorganizować , a konieczność
formowania nowej armji przeciw powstańcom ANTONOWA
przewlecze jeszcze na czas bardzo długi prace orga-
nizacyjne w armji czerwonej .

Zestawiając powyższe dane możemy twierdzić, że
armja sowiecka przeżywa w obecnej chwili cięższy kryzys
organizacyjny z tego powodu jako całość nie nadaje się
do jakiegokolwiek akcji wojennej na większą skalę w szcze-
gólności zaś na zewnątrz . =

VI. Czerwoni dowodcy / Krasnyj Komsostaw "/

=====

Dtwo Czerwonej Armji, zdaje sobie sprawę ze znaczenia, jakie przedstawia posiadanie z jednej strony lojalnego w stosunku do władz, z drugiej = fachowo wyszkolonego składu oficerów, zwraca baczna uwagę na tworzenie licznych kadrow " Czerwonych Dowodców" i uniezależnienie się od byłych oficerów, tak zwanych " Wojenspeców" / specja = listów wojennych/ .

Ogólne warunki wstępowania do wojskowych zakładów naukowych / bez względu na typ/ przewidują/ rozkaz Rew.Wojen.Sow. Republiki L. 1614 z dnia 18.X.1920 r. / w pierwszym rzędzie kwalifikowanie kandydatów pod względem politycznym. Komisje kwalifikacyjne przy ocenie kandydatów mają uwzględniać:

1/. przynależność do klasy robotniczej, lub włościanskiej, jako warunek niezbędny;

2/. przynależność do rosyjskiej partji komunistycznej / najbardziej pożądana kandydaci/;

3/. stopień politycznego uświadomienia kandydata;

4/. stopień bojowego i służbowego doświadczenia / według czasu i charakteru pełnionej w czerwonej armji służby/;

5/. rekomendacje/komisarza "JACZEJKI " i inne/;

Według tych zasad określa wartość polityczną i kwalifikacje kandydatów.

Do przyjęcia do szkół i kursów wymagany jest wiek 18 do 35 lat / dopuszczalne zadkie wyjątki co do wieku/ i dobry zupełnie stan zdrowia. Analfabeci i półanalfabeci są zasadniczo wykluczeni od przyjmowania na wszelkie kursy

Cenzus wykształcenia naogół niski, jest różny w zależności od charakteru szkoły . =

Wpływ czerwonych dowodcowi kursantów na wartość wojsk jest znaczny ze względu na wierność władzom bolszewickim; nadają się oni szczególnie do walk domowych, co między innymi zostało stwierdzone w czysie tłumienia powstania kronsztackiego gdzie udział kursantów i absolwentów czerwonych kursów wojskowych, jak na przykład szkoły sztabu generalnego, odegrał znaczną rolę.

Stosunek żołnierzy do czerwonych dowodców jak wogóle do komunistów jest niechętny. Czerwoni dowodcy nie posiadają dostatecznego autorytetu u swoich podkomendnych. Zresztą stopień ich wiedzy wojskowej jest niedostateczny i niższy w porównaniu do absolwentów szkół przedrewolucyjnych.

Odnosnie do ilości czerwonych oficerów armji brak jest danych. Liczba ich jednak, zarówno bezwzględnie, jak i stosunkowo do ogólnej ilości dowodców / szczególnie niższych/ w armji, stale rośnie; składa się na to intensywne organizowanie licznych kursów, a również trudności czynione absolwentom czerwonych szkół przy opuszczeniu armji / demobilizacji /. Analogicznie rzecz ma się z liczebnością komunistów w armji.

Nauwę zasługują artykuły, ostatnio ukazujące się w prasie bolszewickiej, a domagające się zwiększenia świadczeń na korzyść korpusu dowodców.

VII. Ogólne nastroje krasnarmiejców .

=====

Demoralizacja żołnierzy trwa nadal w związku z pogorszającymi się warunkami wyżywienia / patrz niżej /, oraz depresją . w jakiej pozostają oddziały na skutek akcji powstanców; ta ostatnia wpływa

demoralizująco
nawet w pojedynczych wypadkach na oddziały posiadające znaczny odsetek komunistów i czerwonych kursantów.

W niektórych oddziałach jest silny rozkład dyscypliny. Żołnierze sprzedają ortzymane umundurowanie, a zjawisko to przyjmuje szerokie rozmiary powodując zaniepokojenie i szereg zaradczych zarządzeń i represji władz / jak na przykład w Moskiewskim okręgu wojskowym/. Podobnie wielki ubytek amunicji w oddziałach objasniany oficjalnie bezcelową strzelaniną, a powodowany również oddawaniem i odsprzedawaniem naboju / powstańcom/. świadczy o demoralizacji żołnierza.

Dezercja, która w związku z rozpoczętą demobilizacją i ustaniem operacji wojennych, osłabła, trwa w niezmniejszonej sile w oddziałach, używanych do operacji na frontach powstańczych. Dezercją i przechodzeniem na stronę powstańców należy objasnić olbrzymie straty, raportowane przez dowództwa oddziałów, skierowanych do zwalczania band powstańczych, a dochodzące nawet do liczby 50 do 75%, jak to podaje np. jeden z raportów oficjalnych dowództwa wojsk Ukrainy na wiosnę b.r.

VIII. U z b r o j e n i e .

Uzbrojenie armji sowieckiej, zarówno w broń ręczną, jak działą, jest ogromnie niejednolite.

W piechocie przeważa broń rosyjska / karabiny 3=linjowe/ wyrobu przewojennego i wojennego; spotyka się ostatnio często karabiny wyrobu sowieckiego 1920 i 1921, znacznie gorsze od dawnej broni rosyjskiej. Pozatem jest wiele karabinów japońskich Manlichera i Mauzera, angielskich, a nawet w niez =

naczących ilościach francuskich i innych. Bron ta pochodzi zarówno z dostaw i zdobyczy rosyjskiej z czasów wielkiej wojny, jak i zdobyczy sowieckiej na froncie Wranglowskim, północnym i t.d. Oddziały tyłowe posiadają jednostrzałowe karabiny przeważnie systemu Berdana.

Jako przykład różnorodności uzbrojenia można podkreślić, że w styczniu 1921 r. w Piotrogradkim okręgu wojskowym za bron zasadniczą uważane były karabiny rosyjskie 3- linjowe, japońskie i Wiches-tera, oprócz których były karabiny różnych innych systemów w stosunku do broni zasadniczej, jak 3 = do 5 .

Ogólna ilość karabinów zdalnych do użytku w republice ma sięgać liczby 1 i pół miliona .

W karabinach maszynowych spotykamy przede- wszystkim "Maxima" oraz "Lewisa"; inne systemy jak Colta i Vickersa stanowią mały odsetek .

Utrzymanie karabinów niedostateczne; brak jest materiałów do szyszczenia.

Pasow do karabinów jest ^{prawie} brak zupełnie . Podob- nie znaczny brak bagniet; bagnety nowego wyrobu są łatwo łamliwe .

W jeździe oprócz karabinków kawaleryjskich spotyka się niekiedy tak zwane "Obriezy", t.j. ka- rabiny piechoty ze skróconymi lufami. Kawalerzyści są pozatem uzbrojeni w szable i piki / te ostatnie nie we wszystkich oddziałach/ .

Artylerja przy dywizjach strzeleckich przewi- dziana jest etatowo w ilości trzech dywizjonów lekkich po trzy baterje, a 4 działa, jednego dyonu Haubia / po 3 baterje a 4 działa/ i jednego dyona artylerji ciężkiej / 2 baterje po 2 działa / .

Stan faktyczny artylerji dywizyjnej zbliża się do etatowego. Zdarza jednak często, że w poszczególnych dyonach artylerji polowej brak trzecich baterji. na których miejsce zostają niekiedy przydzielane baterje haubiczne / równocześnie zaś dyony haubic są rozwiązywane lub redukowane/.

Ogólna ilość dział Republiki wynosi 3 do 4 tysięcy dział lekkich i ciężkich.

Amunicji karabinowej w oddziałach przeważnie wypada po 30 sztuk na karabin .

Jako przykład stanu uzbrojenia wojsk w działa karabiny i amunicję mogą służyć poniższe liczby odnoszące się do daty 1.IV.r.b. i do frontu zachodniego, który wówczas liczył ca 10 dywizji o stanie bojowym ca 36.000 bagn. i szabel :

dział kalibru 3"	= 570	pociskow	150559	szipap.	151822	
haubic ang. 45"	=	"	10322	"		gran.
" 48"	= 59	"	30268	"		
dział 42"	= 45	"	6447	"		6144 granatom.
haubic 6"	= 18	"	18190	"		
dział fortecz. 6"	= 8	"	=			
" 37m/m	= 10	"	=			
dział 57m/m	= 2	"	=			
karab. maszyn.	1312	} naboł = 13345000				
" ros.kolb.	1058					
" ręcz.ros.	88954					
karab. japon.	12541	= 12392000				
karab. innych sys.	34417	= 26268000				
szabli	6634					
pik	2521					

/ Powyższe liczby łącznie w oddziałach i zakładach /.

Istnieje amunicja arteleryjska wyrobu sowieckiego jest ona znacznie gorsza niż produkcji przedrewolucyjnej .

Zdolność produkcyjna miesięczna sowieckich fabryk broni i amunicji sięgać ma liczby co najmniej 30,000 karab. i 10,000,000 naboju karabinowych.

Sowiecka produkcja nowych dział prawie nie istnieje. Brak dostatecznych danych nie pozwala skutecznie porównania obecnego stanu uzbrojenia ze stanem z roku ubiegłego. Można założyć, że według powtarzających się pogłosek sowieci dokonywują znacznych zakupów broni i amunicji za granicą. Została wzmożona kontrola za potrzebami. Większość strat, poniesionych przez armię czerwoną w kampanii polskiej, została restytuowana przez zdobycz na frontach wewnętrznych / Wrangla, Petlura, Bałachowicz /. Można przypuszczać, że wyniszczone wskutek wojen zapasy są stopniowo uzupełniane.

IX. Wyszczekolenie .

Rząd sowiecki i dowództwo armii czerwonej stale akcentuje konieczność podniesienia wartości bojowej armii czynnej / szczególnie wobec zaniechanego stanu liczebnego / oraz należytego przygotowania rezerw.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

W tym celu znaczna uwaga jest skierowana na kursy dla niższych i wyższych dowódców i specjalistów wszystkich broni i służb, oraz na działalność tak zwanego "Wszechobucza". Ten ostatni obejmuje wyszczekolenie przygotowawcze przedpoborowe i organizację kadr terytorialnych.

Przy dywizjach i okręgach istnieją kursy przeszczekolenia dla żołnierzy i dowódców. Szkoły te są przewidziane etatowo:

Wyszczekolenie dowódców na kursach odbywa się w intensywnym tempie dostarczając znacznych ilości absolwentów; natomiast przeszczekolenie dywizji, zwłaszcza w rejonach powstanczych i pogranicznych postępuje powoli i napotyka na liczne przeszkody.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Niewątpliwie rzecz się lepiej ma² dywizjami / oddziałami / wycofanymi do okręgów centralnych dla reorganizacji pokojowej i wyszkolenia .

X. Zaopatrzenie materialne żołnierzy .

Racje żywnościowe żołnierzy zostały pomniejszone w stosunku do roku ubiegłego. Głównie sprowadza się to do przenoszenia większości zaprowiantowanych, którym przysługiwała pierwsza kategoria, na tabelę tyłową .

Tabela frontowa wynosi:	Tabela tyłowa / etapowa/ wynosi:
chleba 1 i 1/2f.	1 funt.
kaszy 24 złotych	18 złotych.
mięsa 1/2 funta	1/4 funta
//ryby/	
cukru 6 złotych	4 złotych.

Sytuacja aprowizacyjna armji utrudniona jest przez katastrofalną sytuację aprowizacyjną republiki .

Zaopatrzenie w umundurowanie nadal niedostateczne. Obuwie surogowane jest łapciami. Umundurowanie jest niejednolite w zależności od oddziałów. Stosunkowo najlepsze w oddziałach pogranicznych i w ogóle w wojskach W.CZ.K. piechota na ogół gorzej jest umundurowana od innych rodzaj broni. Źródłami zaopatrzenia i umundurowania są zapasy zdobyczne / Wrangel/, ubranie rekwirowane u ludności i materiały importowane. Własna produkcja Rosji nieznaczna, narazie bez możliwości powiększenia .

XI. Ogólna charakterystyka armji pod względem bojowym.

Wartość bojowa sowieckiej armji jest na ogół niska. Korzystniej wyróżniają się tu formacje jazdy i oddziały komunistyczne. Pozostały element żołnierski / prze-ważnie włoscianski/ jest zdemoralizowany i nieprzychyl-nie usposobiony do władz sowieckich. Procent elementów komunistycznych, jakkolwiek podnosi się, nie może wpłynąć

poważnie na szybkie polepszenie się tego stanu .

Szczególnie, jeśli chodziłoby o użycie armji bolszewickiej na froncie zewnętrznym w bliskiej przyszłości, to ocena jej wartości bojowej musi wypaść ujemnie . Słabe wyposażenie techniczne i braki w zaopatrzeniu, łącznie z ogólnym stanem republiki, zasadniczo utrudniają prowadzenie wojny z przeciwnikiem wyposażonym w nowoczesne środki wojenne .

Odnosnie ewentualnej wojny z Polską, sytuacja armji rosyjskiej z wyżej wymienionych względów była by gorsza, niż w czasie kampanji 918/20.

XII. Transport .

Stan transportu przedstawia Nr. 22675/II./
En.5. z dn. 30.V.21./.

Dodatkowo można podkreślić:

ogólna liczba wagonów na l-go III.21. na 29 liniach republiki wynosiła 462960, z czego w eksploatacji 357062, czyli 77%, lokomotyw na tychże liniach i pod tą samą datą = 18924, z czego "zdrowych" 7360, czyli ca 39%.

Jesli porównać te daty z liczbami za grudzień 1920 kiedy procent zdrowych parowozów wynosił 43 i pół procent, wagonów 78,7., widoczne jest dalsze pogorszenie się stanu parku kolejowego i bezskuteczność wysiłków sowieckich.

Ostatnio w związku z objęciem komisarjatu komunikacji przez DZIERŻYNSKIEGO, meldowane jest polepszenie i zwiększenie regularności ruchu na kolejach republiki. Stan jednak transportu, i w szczególności parku, daje się naprawić zasadniczo jedynie przy udziale znacznego importu parowozów, wagonów i materiałów kolejowych z zagranicy. Odnosnie faktycznego importu brak konkretnych informacji i można przypuszczać, że dotąd nie odgrywa on w tym względzie większej roli.

XIII. Stan gospodarczy Rosji .

Upadek przemysłu i rolnictwa w Rosji trwa w groźnych formach, stawiając ją, w związku z klęską tegorocznych nieurodzajów w znacznej ilości gubernji, w obliczu katastrofy głodowej .

W dotychczasowych probach rządu sowieckiego zorganizowania aparatu gospodarczego państwa widac brak linii przewodniej i bezskuteczność wysiłków . Proby lat 1920 i 1921 nie dały oczekiwanych rezultatów . Spożycie wszelkich zapasów zmusza do szukania ratunku zagranicą . Import i koncesje miały rozwiązać zagadnienie gospodarcze . Faktycznie koncesje nie dochodzą do skutku, import nie może się rozwinąć dostatecznie dla braku towarów eksportowych w Rosji / z wyjątkiem złota, którego ograniczone ilości wyczerpują się/ .

W zakresie aprowizacji zasada kontyngensu zamiodła i sowieci przeszli do wolnej wymiany ze wsią i zasady podatku naturalnego .

Wątpliwe skutki tych zarządzeń nie mogą się tymczasem ujawnić wobec niedostatecznych zbiorów r.b. które ostatecznie uniemożliwiają bolszewikom opanowanie sytuacji aprowizacyjnej / miast/ .

Naogół można odnosić do sytuacji gospodarczej Rosji powiedzieć, że jej odrodzenie nie jest możliwe bez bardzo poważnego materialnego udziału zagranicy .

Sytuację przemysłu charakteryzują następujące cyfry produkcji przedrewolucyjnej i roku 1920 .

Węgiel w milionach pudów 2224 w 1913 r. 461 = 1920 .

Nafta w milionach pudów 525 = w roku 1917; ca 200 w 1920 .

Wszelkich rud w milionach pudów

581 = obecnie 8 /1920/

Surowca tkackiego " 59 " 10 "

Lanego żelaza " 257/1913/ " 5 "

/ bez Król. Polsk. /

Katastrofalna sytuacja gospodarcza prawdopodobnie stanie się jednym z głównych czynników upadku obecnego rządu państwa rosyjskiego. Już obecnie liczne powstania i buntury noszą przeważnie charakter żywiołowych odruchów głodnych i wyniszczonych mas, a w małym zaledwie stopniu posiadają zabarwienie polityczne.

OBECNA SYTUACJA ROSJI SOWIECKIEJ.

Droga, na którą weszła polityka rządu R.S.F. S.R. w okresie zawierania traktatu pokojowego z Polaką miała bardzo poważne następstwa zarówno w układzie wewnętrznych, jak i zewnętrznych stosunków Rosji sowieckiej.

Przez pokój ryski ukończyła Rosja okres wojen zewnętrznych. Rząd komunistyczny wszedł na drogę pracy organizacyjnej, dążącej do odbudowy życia gospodarczego, równolegle pracując nad wzmocnieniem sił i wpływów III międzynarodówki we wszystkich państwach kapitalistycznych.

Zewnętrzne konsekwencje polityki pokojowej.

Rozwinięcie sztandaru pokojowej i gospodarczej pracy umożliwiło rządowi komunistycznemu nawiązanie ściślejszego kontaktu z Zachodem i dało mu możliwość wyzwolenia się ze stanu dotychczasowej izolacji. Szeregi misji handlowych i dyplomatycznych rządu bolszewickiego osiadły we wszystkich niemal państwach, niebywałe ilości kurjerów i łączników utrzymywały kontakt tych placówek z centralą, przewożąc instrukcje i środki dla propagandy. Zaczęto nawiązywać stosunki handlowe i w ślad za nimi dotarły do środka Rosji handlowe misje i rzeczoznawcy badając warunki i możliwości poważniejszych transakcji.

Wejście Rosji sowieckiej w bliższe stosunki ze światem dyplomatycznym miało następstwa polityczne i gospodarcze. Uzyskując ogromny aparat techniczny umożliwiło poważne rozwinięcie akcji propagandowej organów III międzynarodówki, oraz wpłynęło na znaczny wzrost wpływów Rosji sowieckiej na wewnętrzne ży-

cie państw i na politykę międzynarodową. Równocześnie jednak obniżyło prestige rewolucyjnego piętemu, którym dla mas zachodnich była nieznana z bliska Rosja sowiecka.

Narzucanie się rządu sowieckiego ze stosunkami handlowymi otworzyło kapitałowi światowemu nowe perspektywy szerokiego rynku zbytu. Rozbudzone zainteresowanie stało się podstawą różnorodnych koncepcji i związków ekonomicznych. W tworzonych kombinacjach Rosja sowiecka brana była w rachubę tylko częściowo. Poza możliwościami natychmiastowych transakcji handlowych, poza ubieganiem się o koncesje w ramach ustroju komunistycznego, plany kapitalistów zagranicznych wiązały się przeważnie ze zmianą władzy dzisiejszej.

Wobec przewidywania bliskiej zmiany ustroju Rosji - budzi się rywalizacja o to kto i jakimi drogami zdoła dotrzeć do naturalnych jej bogactw i zyskać najlepsze warunki na nieograniczonym jej rynku.

W łączności z tym stanem stosunków, wyzła na forum aktywnej polityki - rosyjska grupa monarchistyczna, która do ostatnich czasów zupełnie biernie przypatrywała się wysiłkom i zapasom reszty emigracji.

Wewnętrzne konsekwencje polityki pokojowej.

Niemniej poważne były dla Rosji sowieckiej konsekwencje wewnętrzne.

Zamykający Rosję sowiecką pierścień zewnętrzny i moralny nacisk wojny - stwarzają z Rosji organizm zwarty, jednolicie kierowany i utrzymywany dyscypliną komunistycznego organizmu, zdolny

nego zawsze do bardzo poważnych wysiłków i ofiar.

Osłabienie nacisku zewnętrznego, rozproszenie się po placówkach zagranicznych najwybitniejszych członków partji, zetknięcie się zagranicą z lepszymi warunkami życia, konieczność kompromisów i odstępstw wewnątrz własnego ustroju, podkopały wewnętrzną siłę rządu i partji.

Nieznane dotąd rozszczępienie daje się obserwować wszędzie. Rozłam wśród czerwonych przewodców coraz częściej doprowadza do poważnych konfliktów /dwudniowa dymisja Lenina, nieustająca w ciągu trzech lat, a obecnie bardzo częste zmiany na zasadniczych stanowiskach:/

różnica zapatrywań przywódców na zasadniczą taktykę, oraz ewolucję ustroju komunistycznego /sprawa wolnego handlu i koncesji, sprawa związków zawodowych/;

zatargi między decydującymi czynnikami Wszechrosyjskiego Komitetu Wykonawczego Rad i Komitetu Wykonawczego III Międzynarodówki / sprawa taktyki i podporządkowania pracy zagranicą /;

różnica zdań co do zasadniczego typu armji /system milicyjny, czy armja stała; armja państwowa, czy armja partyjna /.

Przytoczone różnice natury zasadniczej znamionowane są również przez oznaki zewnętrzne. Szarą przeciętną równość ożywiać zaczynają wszystkie jaskrawe barwy ustroju burżuazyjnego. Luksusowy bankiet Sztokholmskiej misji handlowej, komfort przedstawicieli zagranicznych, coraz bogatsze stroje spotykane na ulicach Moskwy, otwarcie cukierni na bulwarze stołecznym, paradne

mundury oficerów czerwonych - ilustrują wyraźnie ten stan.

Obecny okres wewnętrznego życia Rosji sowieckiej charakteryzuje r o z c. z e p i e n i e
zarówno w dziedzinie organizmu państwowego, jak i
decydującej w nim partji komunistycznej.

-----ooo000ooo-----

W ramach tych zasadniczych zmian rozwija się dzisiejsze życie Rosji sowieckiej.

Teren byłego Imperjum Rosyjskiego jest bazą wojującej ideologii komunistycznej, w której rosyjska partja komunistyczna ma głos decydujący. Utrzymanie Rosji sowieckiej z jej dzisiejszym ustrojem jest jednym z głównych zadań kierowników czerwonej polityki.

Klęska głodowa.

W zmocnieniu sytuacji gospodarczej Rosji, które nastąpić miało z chwilą zakończenia akcji wojennych - stanęła na przeszkodzie żywiołowa katastrofa głodowa.

Obok wrogów wewnętrznych, którymi są powstania i wzrastający opór mas, obok ruiny aparatu technicznego, który utrudniał poprawę gospodarczego stanu - podjął walkę z ustrojem komunistycznym "najstraszniejszy ze wszystkich dotychczasowych wrogów /słowa Stiekiowa/ żywiołowa katastrofa aprowizacyjna". Cały plan gospodarczy określony na najbliższy okres, wszystkie zamiary poprawy najważniejszych gałęzi gospodarstwa, rujnuje konieczność jednostronnego wysiłku dla ratowania ludności od śmierci głodowej. Rozmiary są ogromne; klęski

ogólny stan zbioru jest niebywale niski, a najważniejsze gubernje /Saratowska, okręg Doński/ są objęte największym nieurodzajem. Rząd sowiecki zmuszony jest do masowego przesiedlania ludności; wielotysięczne tłumy rzucają rodzinne domy i wsie w ucieczkę przed widmem śmierci. Cholera i tyfus dziesiątkują te masy.

Klasa włościańska i
kwestja rolna.

Klęska aprowizacyjna dotyka najczulszej strony ustroju państwowego. Kwestja produkcji środków żywności i związane z nią zagadnienie klasy włościańskiej w ustroju komunistycznym - były tym problemem od którego zaczął się odwrót polityki komunistycznej. Nie kto inny tylko chłop w którego ręku była produkcja środków żywności - zwyciężył ustroj komunistyczny i wykazał przepaść istniejącą między życiem a doktrynerstwem dekretów komunistycznych. Rząd sowiecki, któremu bez większych trudności udało się wygnać wielkich kapitalistów z granic pierwszego komunistycznego państwa, ugiąć się musiał przed chłopem. Zmuszony został do szukania kompromisu z drobną burżuazją drogą jednostronnych ustępstw. Dekret o podatku w naturze pociągnął za sobą konieczność uznania wolnego handlu, oraz denacjonalizacji drobnego przemysłu. Te odstępowstwa od zasad ustroju komunistycznego spotkały się z poparciem doktrynerskich polityków i stały się powodem istniejącego w partji komunistycznej rozłamu.

Robotnicy i prze-
mysł.

Trudności aprowizacyjne odbić się muszą bezpośrednio na stosunkach przemysłowych i nastroju mas

robotniczych. Konsekwencja klęski rolnej już dziś objawia się zamknięciem szeregu fabryk i wytwórni. Robotnicy wysyłani są na płatne urlopy, które wysy-
kują dla spekulacji żywnościowych. W Piotrogro-
dzie wstrzymać miano pracę we wszystkich niemal
fabrykach. Bezpośrednim powodem nastroju były oba-
wy przed poważniejszymi ruchami na tle głodowym.
Rozpuszczenie robotników, które może chwilowo za-
pobiedz wystąpieniom podkopuje autorytet rządu ko-
munistycznego i demoralizuje robotnika, którego wy-
dajność niezmiernie się obniża. Oficjalne gazety
sowieckie piszą o wzrastającej dezercji z szeregów
partji komunistycznych.

Masy rosyjskie i
powstania.

Wśród mas rosyjskich wzrasta opór przeciw
boleszewikom. Opozycja nie przybiera na razie roz-
miarów, które poważnie zagrażać mogą obecnemu rzą-
dowi. Powstania dość liczne absorbują znaczniejsze
ilości wojsk, zmuszają do osłony wszystkich linii
kolejowych, są powodem buntów ze strony linjowych
oddziałów czerwonej armji, ale decydującego wpływu
na zmianę ustroju mieć nie mogą.

Rządowi sowieckiemu przychodzi bez poważniej-
szych trudności tępienie band powstańczych przy po-
mocy specjalnych oddziałów komunistycznych i kras-
nych komandirów. Istotnie groźnemi dla rządu mogą
się stać ruchy masowe niezorganizowane, ale żywioło-
we. Ruchy takie pod hasłem „przec z komunizmem,
niech żyją sowiety”, których pierwszym objawem było
powstanie Kronsztańskie nabierają z każdym dniem ni-
ży potencjalnej. Jednym z przejawów tego zjawiska

jest poważne wzmoczenie ruchu religijnego. Walka z tą kategorią opozycji przychodzi rządowi komunistycznemu trudno. Parokrotnie już zmuszeni byli bolszewicy ustępować przed jego objawami /wypuszczenie aresztowanych księży pod naciskiem demonstracji kobiet/.

Antybolszewickie
organizacje.

Akcji inspirowanych przez antybolszewickie ugrupowania polityczne w większym zakresie niema. Stwierdzić jednakże można, że warunki dla ich działania istnieją. Jest to objawem obniżenia autorytetu władzy sowieckiej i zmniejszenia się u mas ślepego strachu przed terorem i wazzechwiedzą Cz.K. Wobec bierności tłumów, defenzywnego typu oddziałów powstańczych i niewyrobienia organizacyjności ugrupowań antybolszewickich - nie można przypuszczać, aby kierowane z zewnątrz wystąpienia, które zamierzają do obalenia władzy sowieckiej mogły na razie wywrzeć poważniejszy wpływ na byt ustroju komunistycznego.

Czerwona Armja.

Organizacje polityczne mogą odegrać rolę ośrodków krystalizacyjnych w momencie zapanowania anarchji po upadku rządu obecnego.

Zwalczając czynne wystąpienia przeciw władzy sowieckiej /powstania, dywersje/ napotyka rząd na trudności dawniej nie istniejące. Udział oficerów organizacji antybolszewickich /zdekonspirowanie spisku oficerów sztabu frontu smoleńskiego, należących do organizacji Sawienkowa / bunt i odmowy posłuszeństwa przy posyłaniu oddziałów przeciw powstańcom, są objawami nowymi. Zmienił się nastrój czerwonoarmiejców

do ludności; wewnętrzna solidarność armji w stosunku do cywilnej części społeczeństwa osłabła. Agitacja w wojsku, której komuniści nie poświęcają obecnie tak wiele sił i środków, nie działa na żołnierza, który w oczekiwaniu demobilizacji odczuwa żywiej przyzłą warunki swego życia. Wewnętrzna siła armji została osłabiona na korzyść zbliżenia się mas żołnierskich do mas robotniczych i włościańskich.

Handel zagraniczny i
koncseja.

Poprawa stanu gospodarczego może nastąpić jedynie przy pomocy zewnętrznej. Usiłowania rządu bolszewickiego idą w kierunku uzyskania z zagranicy koniecznych materiałów. Przeważna część dotychczasowego importu kierowana jest przez Rewel, poza tem czynny jest port Ryki; mniejsze statki odbiera Piotrogród. Porty morza Czarnego są prawie nieczynne; dokonano jedynie paru tranzakcji o charakterze lokalnym. Średni import do Rosji wynosi miesięcznie około 655.000 pud./% przedwojennego/. W imporcie biorą udział w pierwszym rzędzie Niemcy, Szwecja, Anglja i Ameryka. Importowane są przede wszystkim maszyny i przyrządy rolnicze /Niemcy, Szwecja/ artykuły żywności /25% Anglja, Niemcy, Belgja/ środki opałowe /43% Anglja, Niemcy/ materiały chemiczne /2, 4% Niemcy/. O przewozie gotowych materiałów wojennych ściślejszych danych brak.

Handel z Polską nie przybrał poważniejszych rozmiarów do tej pory ogranicza się do zamiennego handlu pogranicznego. Czynione są przygotowania do poważniejszego ruchu tranzytowego z Niemcami i Czech

obustronne zainteresowanie jest duże. Bolszewicy operują prócz walut obcych, jako produkty zamienne len, zboże /?/ oraz konie.

Poważnemu rozwojowi normalnych stosunków handlowych Rosji z zagranicą stoi na przeszkodzie brak ze strony rządu sowieckiego znaczniejszej ilości płatniczych względnie walorów zamiennych.

Z nieminiejszemi trudnościami walczyć muszą wszelkie projekty koncesji udzielanych kapitałowi zagranicznemu. Główną przeszkodę do realizacji stanowią ogromne trudności techniczne. Nie łatwem będzie również rozstrzygnięcie kwestji exterytorjalności technicznego aparatu importowanego z zagranicy i rozwiązanie kwestji robotniczej. Do tej pory przeprowadzono szereg konferencji i rozpatrywano wiele ofert /amerykańskie, szweckie, angielskie, niemieckie i belgijskie/. Niema wiadomości aby któraś z nich przybrała formy realne.

Niewątpliwym powodem dla którego oba te problemy /handlu i koncesji/ nie zostały definitywnie załatwione jest rola , która spełnia rząd komunistyczny w życiu międzynarodowym i niezdecydowany stosunek państw kapitalistycznych do Rosji Sowieckiej.

Polityka wewnętrzna
Rosji sowieckiej.

Rola Rosji sowieckiej w życiu międzynarodowym jako czynnika destrukcyjnego jest jasna. Program polityki zagranicznej rządu komunistycznego formuluje się w organizowaniu i popieraniu ruchu komunistycznego w każdym z państw, podsyćaniu wszelkich antagonizmów międzypaństwowych i prowokowaniu kon-

fliktów, któreby doprowadziły do przyspieszenia wszechświatowej rewolucji. Każde zjawisko polityczne, które ma charakter wzmocnienia równowagi sił i pacyfikacji stosunków międzynarodowych /zjazd w Waszyngtonie w sprawie pacyfiku, umocnienie sojuszu Anglii i Francji, konstrukcja małej Ententy/ są przedmiotem ataków ze strony dyplomacji czerwonej. Każdy problem zaostarzający stosunki między państwami lub osłabiający wewnętrzną ich strukturę/ sprawa Górnego Śląska, Litwy, Słowaczyny, Rusi Karpackiej, Galicji wschodniej, Irlandji/ jest przedmiotem czynnego zainteresowania.

W działalności na terenie państw zachodnich natotyka dyplomacja rosyjska na trudności. Opór 2. oraz 2 1/2 Międzynarodówki utrudnia wzmacnianie się wpływów na wewnętrzne stosunki danego państwa; niezgodne z interesem kraju i zbyt brutalne wystąpienia przedstawicieli III. Międzynarodówki /Niemcy, Bułgarja, Czechosłowacja/ dyskredytują ich w oczach mas; bezpośredni wpływ przedstawicieli dyplomatycznych jest stosunkowo nieduży /czynne znieważenie przedstawicieli bolszewickich w Kownie i Konstantynopolu/; w końcu antagonizm dyplomatów rosyjskich z reprezentantami III. Międzynarodówki są powodem, iż naogół bolszewicy przyznają się, że „w obecnej chwili istnieje na Zachodzie pewna równowaga sił” i że „ruch rewolucyjny nie poszedł po określonej przez rząd sowiecki wytycznej” /mowa Lenina na kongresie III. Międzynarodówki dnia 5.VI Ib.r./.

Dużym natomiast sukcesem szczył się bolszewicy w akcji na Wschodzie /Małej Azji, Turkiestanie i Per

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

sji, Indjach i Egipcie, Chinach i Korei/ propaganda pod hasłami narodowymi napotyka wszędzie na grunt bardzo podatny i daje pozytywne wyniki. Ostatni kongres III. Międzynarodówki obwołany był przez przedstawicieli całego Wschodu /nawet kobiety brały w nim udział; Rosja sowiecka i Wschód są to dwie wzajemnie dopełniające się części składowe. Tak jak my jesteśmy oporą Wschodu w walce o niepodległość, tak Wschód jest naszym sprzymierzeńcem w walce z imperjalizmem /Art. Eduka. Izwiestja z 17.VII/. Przez oderwanie kolonii, przez odcięcie źródeł bogactwa państw zachodnich idą bolszewicy do obalenia ustroju kapitalistycznego. Ostatnią formą aktywnej działalności bolszewików w polityce wschodniej jest czynna pomoc rządowi tureckiemu w Angorze.

-----ooo000ooo-----

Obecny stan stosunków
międzynarodowych.

-----Niezaprzeczoną konsekwencją wielkiej wojny jest zwycięstwo demokratycznych sfer społecznych, oraz wyzwolenie narodów pozbawionych własnej państwowości. Elementy najbardziej prawe i najskrajniej lewicowe znalazły się przeważnie poza nawiasem aktywnego życia politycznego oraz pozbawione władzy - są w opozycji do nowych rządów i nowych warunków bytu. Stan ten przy całkowitej płynności wewnętrznych i międzynarodowych stosunków stał się polem najróżnorodniejszych kombinacji politycznych, kompromisów i koalicji /Ludendorff-Petruszewicz, Stynes-Kopp, Archirej-Lenin i t.p.. Stwarzają się najbardziej paradoksalne konstelacje i masy projektów często pozbawionych realnych podstaw

istnienia.

Stosunek państw zachodnich do Rosji.

Stosunek społeczeństw zachodnich do przyszłego układu wypadków na terenie b. Imperjum Rosyjskiego znaniomuje wspomniana wyżej chaotyczność. Wśród mnóstwa projektów i koncepcji krystalizuje się kilka wspólnych wytycznych, które dają się ująć w sposób następujący:

bliska przyszłość musi przynieść za sobą zmianę obecnego ustroju Rosji;

stosunek do Rosji sowieckiej jest naogół wrogi; utrzymanie w Rosji istniejącego ustroju nie leży w interesie żadnego z państw ani ugrupowań; zbrojna interwencja Zachodu jest jednakże trudna do pomyslenia ze względu na pacyfistyczne nastroje mas;

niezależnie od przyczyn, które doprowadzą do zmiany ustroju Rosji /rewolucjonizowanie komunizmem, przewrót/ chcą czynniki zachodnie /państwa, grupy polityczne, rosyjskie ugrupowania emigracyjne/ wziąć aktywny udział w odbudowie Rosji i jej politycznym ukształtowaniu: w tym układzie stosunków Polska, jako czynnik aktywny nie jest brana w rachubę; wśród najbardziej wrogich ugrupowań enuje się nawet plan obalenia niepodległego bytu państwowego Polski i odnowienia stanu z przed roku 1914.

Konkluzja.

Na tle tej obecnej sytuacji Rosji sowieckiej, oraz stosunków międzynarodowych związanych z zagadnieniami wschodnimi przypuszczać można że:

w linii polityki obecnego rządu Rosji leży w chwili obecnej pokojowe ukształtowanie stosunków z Polską
Rosja sowiecka nie robi przygotowań do wojny na

francie zachodnim i nie jest zdolna do podjęcia poważniejszej akcji zbrojnej w okresie najbliższych kilku miesięcy;

wplatanie Rosji sowieckiej do wojny z Polską w okresie najbliższych kilku miesięcy możliwe jest tylko w związku z poważniejszymi zakłóceniami na Zachodzie;

nie są wykluczone próby oddzielnych dywersji na naszym pograniczu przy wyzyskaniu ogniających się problemów wschodnio-galicyjского, białoruskiego lub litewskiego.

Stany liczebne obsady frontu Polskiego.

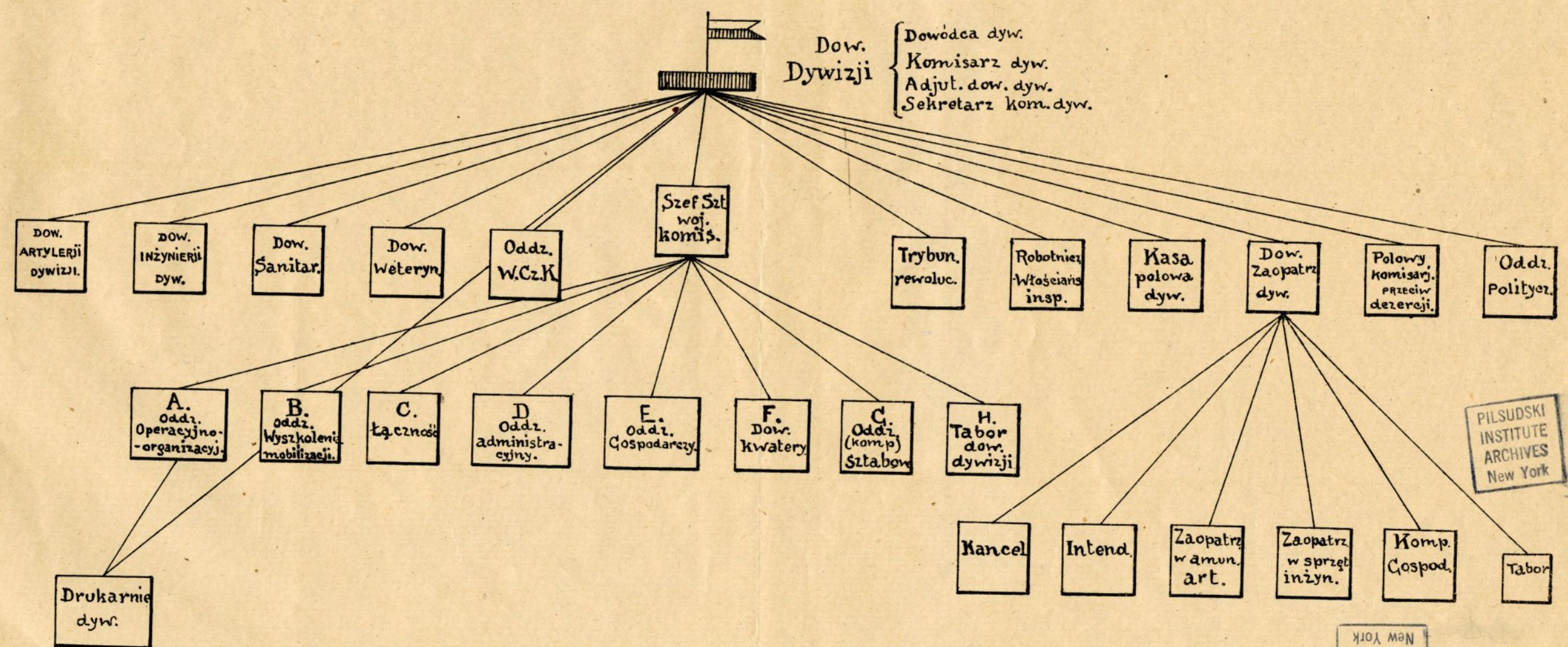
Oddział	stan ze stycz.1921	stan z lipca 21.	U w a g i .
38 d.p.	4,000 bagn.	=	odeszła
11 d.p.	2,000	=	odeszła
19 d.p.	2,500	2.000 bagn.	=
21 d.p.	2,500	=	odeszła
5 d.p.	2,000	5.000 "	=
6 d.p.	1,500	"	odeszła
16 d.p.	2,000	"	odeszła
2 d.p.	2,500	"	odeszła
10 d.p.	1,500 sz.	"	odeszła
8 d.p.	3,000 bagn.	4.000 bagn.	odeszła
10 d.p.	2,500	"	odeszła
48 d.p.	1,500	"	"
4 d.p.	2,500	6.000 bagn.	odeszła
17 d.p.	3,000	"	odeszła
27 d.p.	2,000	"	przybyła.
11 d.j.	"	3.000 sz.	"
44 d.p.	3.000	4.500 bagn.	"
spec.br.j.	"	1.000 sz.	przybyła
7 d.p.	2,500 bagn.	"	odeszła
57 d.p.	3,500	"	rozwiązana
60 d.p.	3,000	2.000 bagn.	"
25 d.p.	3,000	2,500	"
24 d.p.	4,000	4,000	"
55 d.p.	4,000	2,000	"
58 d.p.	4,000	3,000	"
47 d.p.	2,000	"	rozformowana
45 d.p.	4,000	5,000	"
41 d.p.	2,700	3,500	"
12 d.p.	4,500	3,000	"
52 d.p.	4,500	5,000	"
51 d.p.	4,500	4,000	"
15 d.p.	4,000	4,500	"
17 d.p.	1,000 sz.	3,000 sz.	"
8 d.p.	3,500	3,000	"
Baszk.br.j.	500	1,000	"
krym.br.j.	500	500	"
Besarab.br.j.	300	500	"

R a z e m: 95.000 bagn.i sz.

72.000 bagn.i sz.

Różnica między stanem ze stycznia i lipca 921 r. równa się 23,000 bagn. i sz.
 Zwiększenie stanu poszczególnych dywizji pomimo poniesionych strat spowodowane jest przez otrzymanie uzupełnień i wlanie rozformowanych dywizji.

Szemat dow. dyw. według etatu „A”

UWAGA: Stan liczbowy dowództw dyw. wynosi 805. ludzi.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

SZEMAT
ROSJI
EUROPEJSKIEJ

DYZLOKACJA
WOJSK SOWIECKICH
WEDŁUG DANYCH DO DN. 30.VII.1921.

OBJAŚNIENIA:

dywizja piechoty;

dyw. piech., przypuszczalnie mająca być
rozwiązana lub przeformow.

dyw. piech., formująca się z oddz. WNUSA.

Wozk bryg. wojsk pogranicznych.

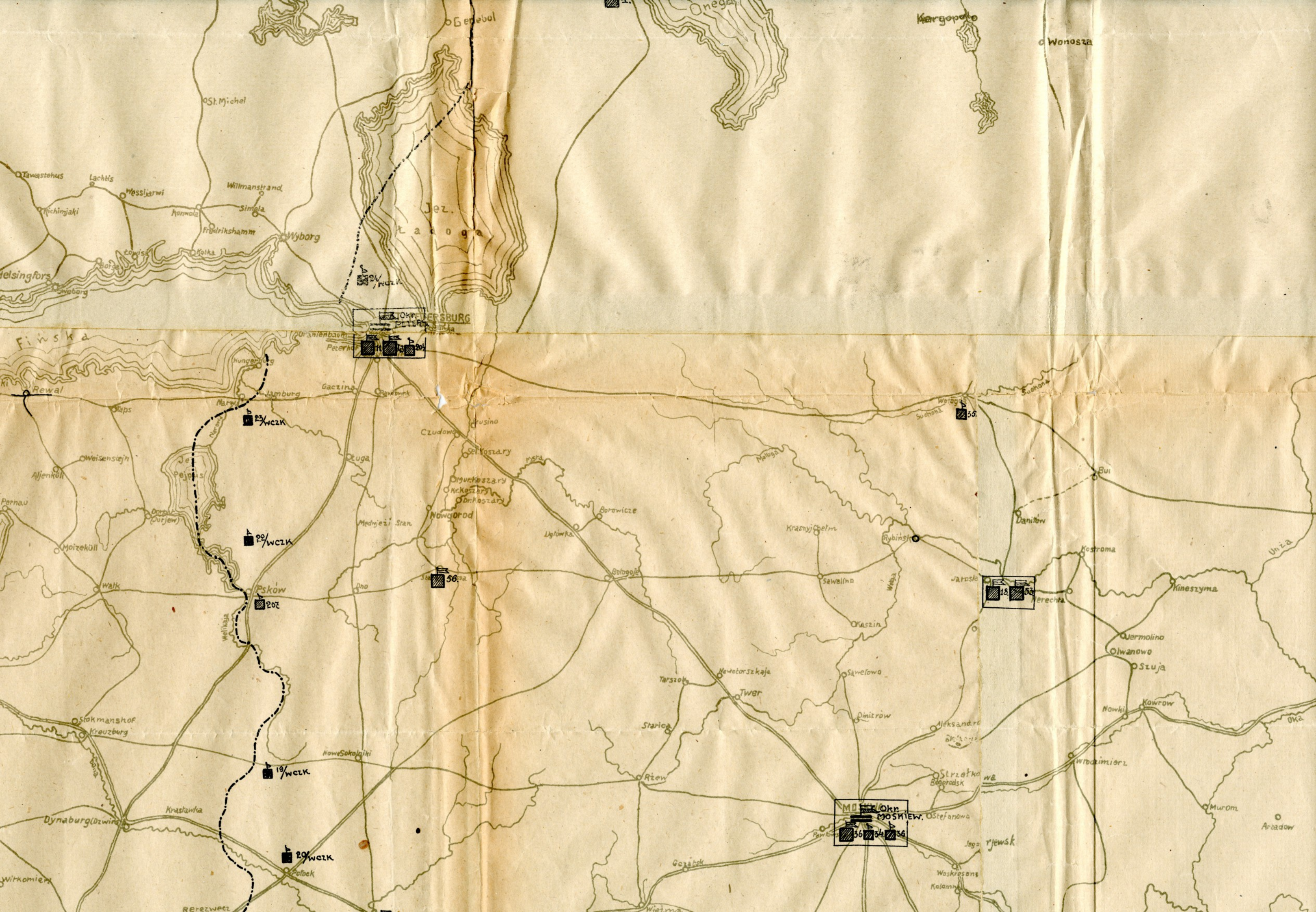

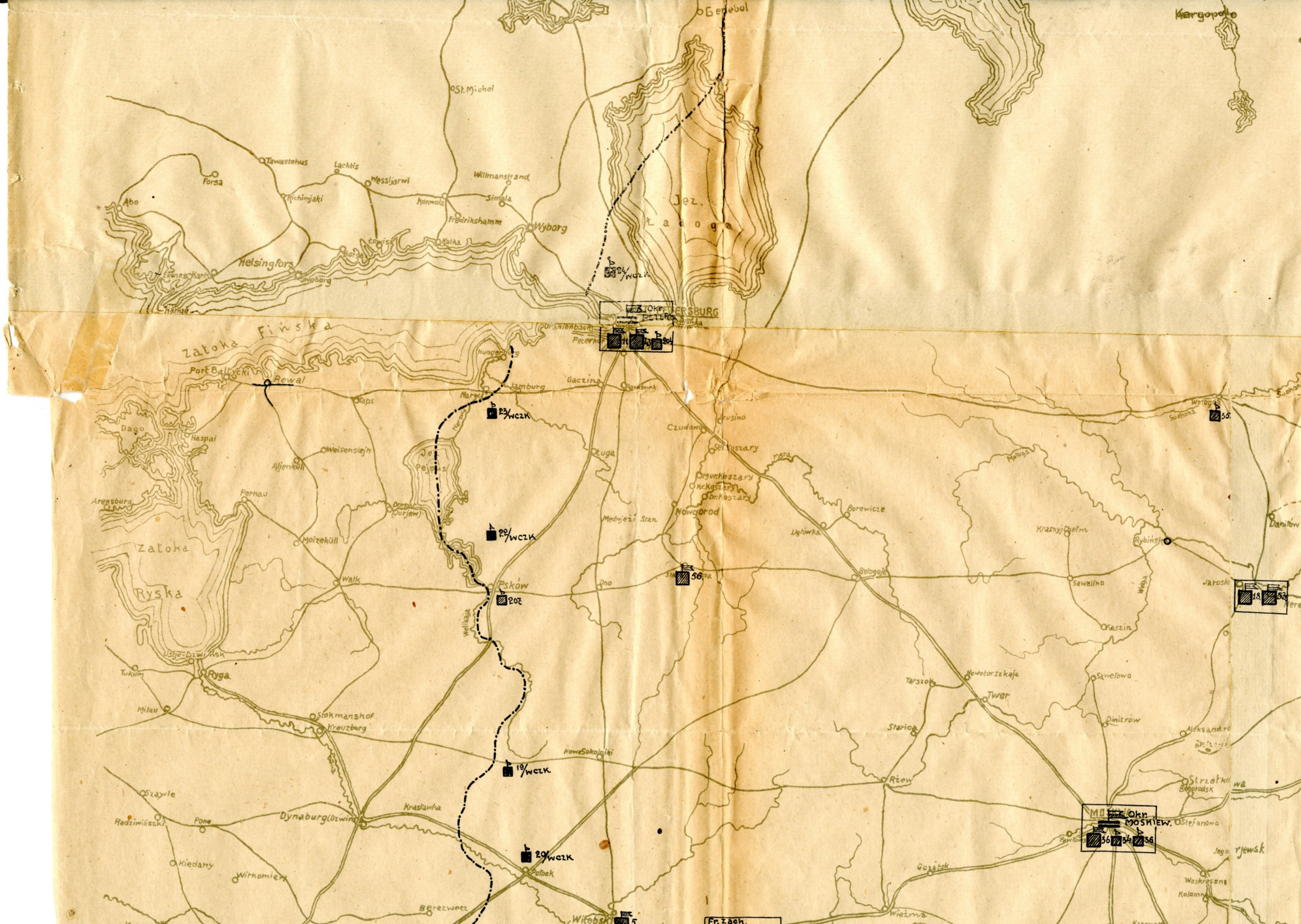
dyw. piech., formująca się z oddz. WNUSA.

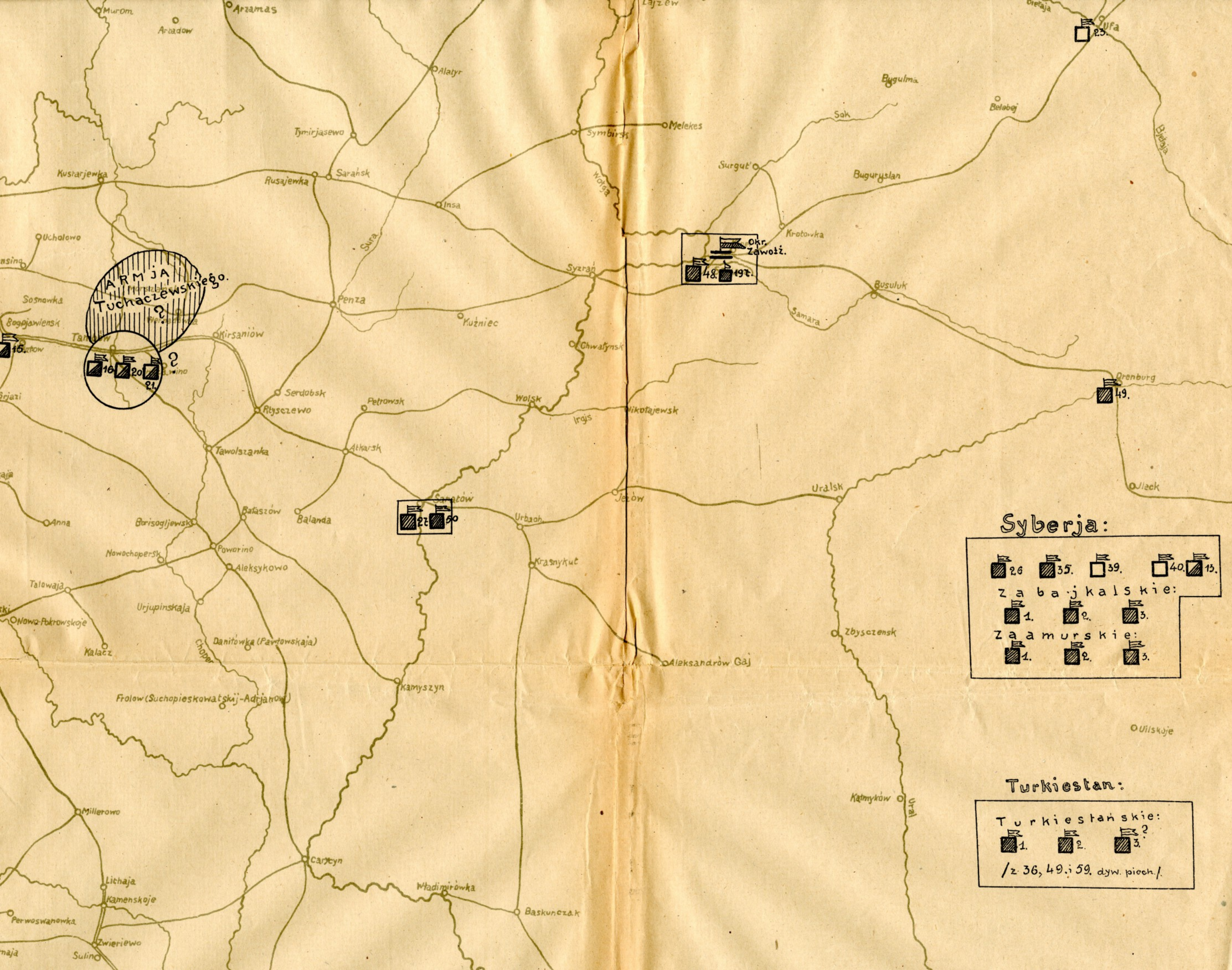
Dywizje, co do których brak pewnych wiadomości:

3. d.kaw. /przyp. na Kaukazie/
19. d.kaw. /przyp. na Ukrainie/
31. d. WNUSA }
33. " " " } przyp. rozwiązane;
34. " " " }
bryg. Kubańska; /z 10.d.kaw/

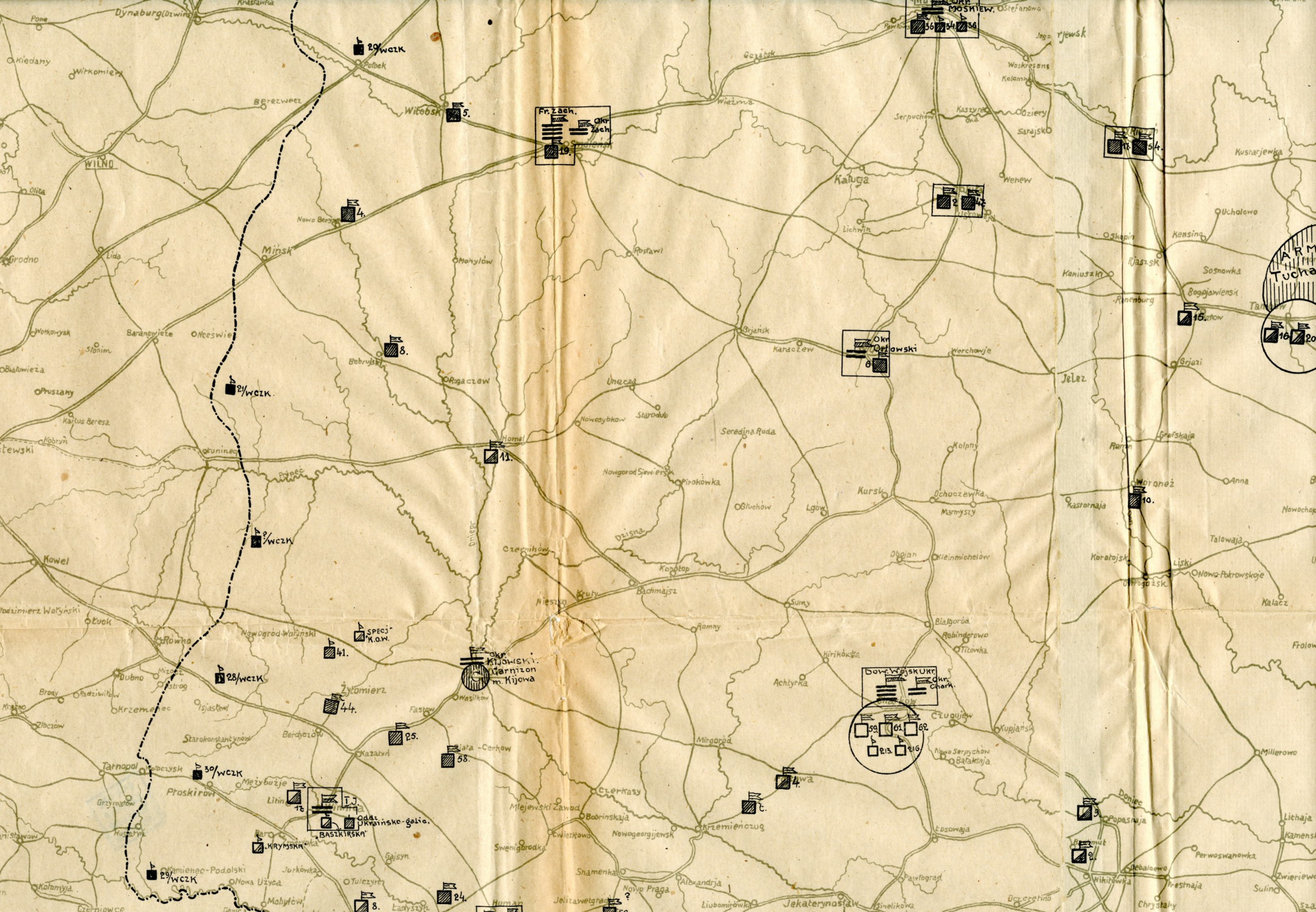

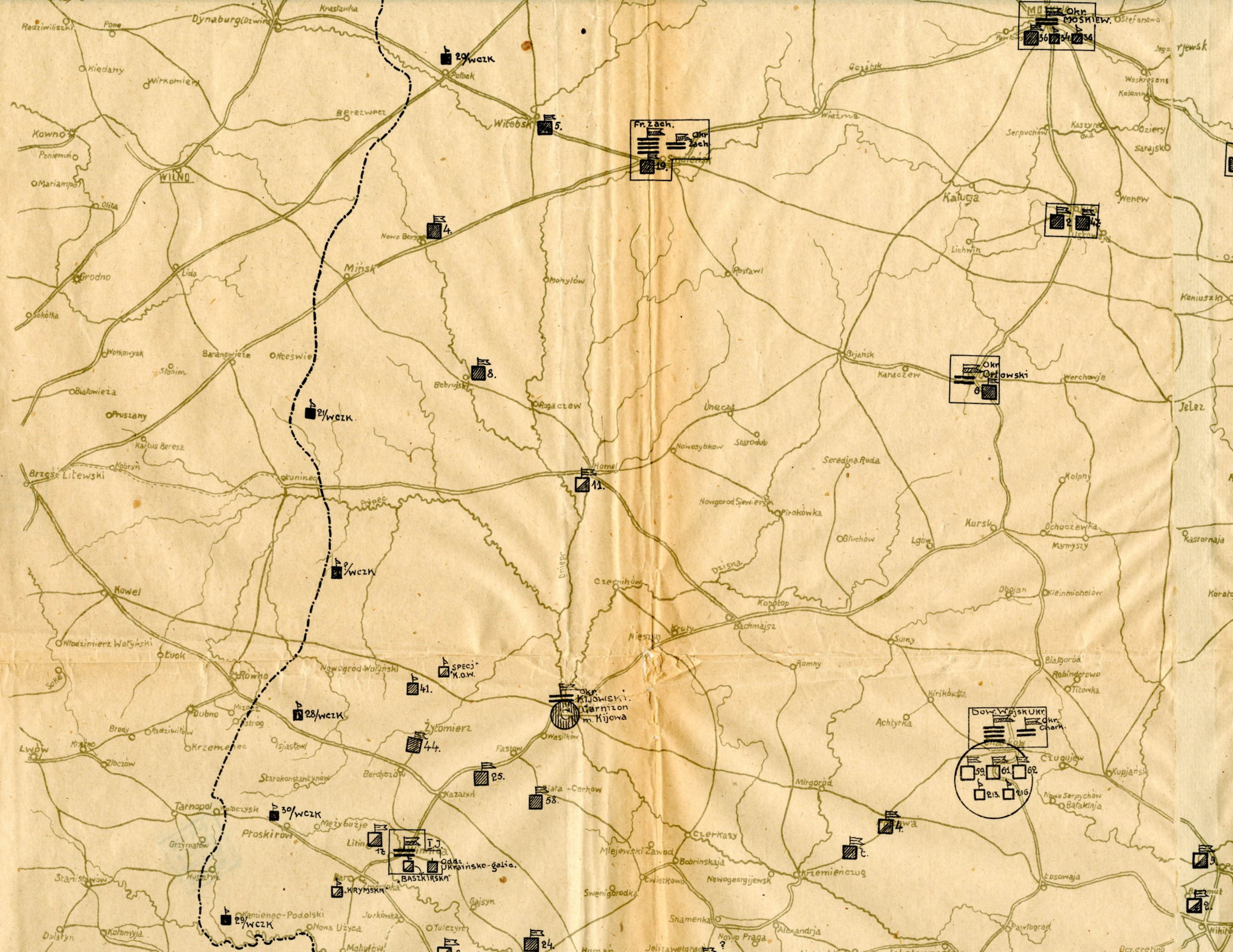
Syberja:

26 35 39 40 15.
zabajkalskie:
1 2 3.
Zamurskie:
1 2 3.

Turkiestan:

Turkiestanskie:
1 2 3.
/z 36, 49, i 59. dyw. piech./

Syberja:

26 35 39 40 15

Zabajkalskie:

1 2 3

Zamuurskie:

1 2 3

Turkiestan:

Turkiestanskije:

1 2 3?

/z 36, 49, i 59. dyw. piech./

Kaukaz:

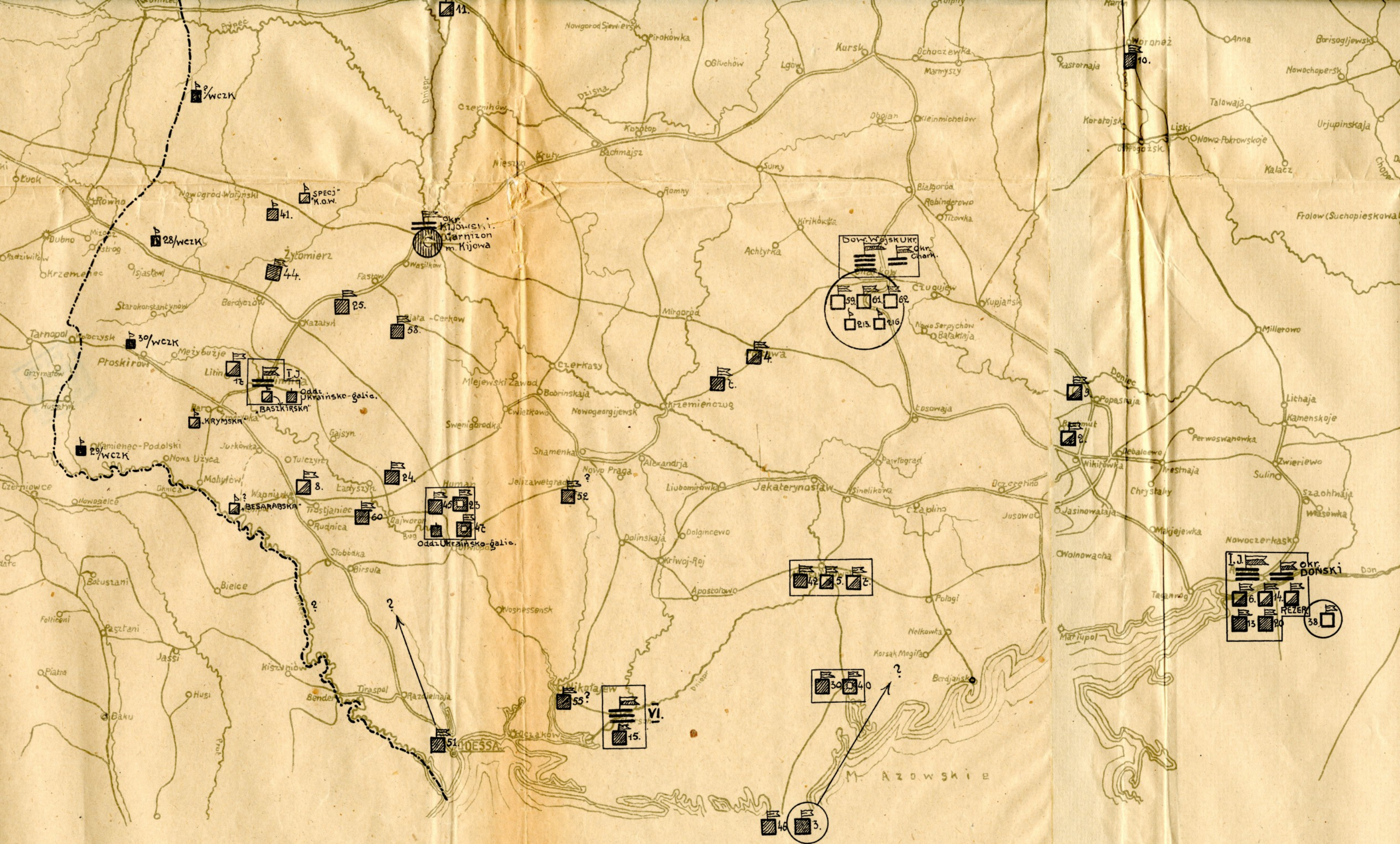
9 14 22 28 29 31 32 33 34 37 AZERBEJ D.

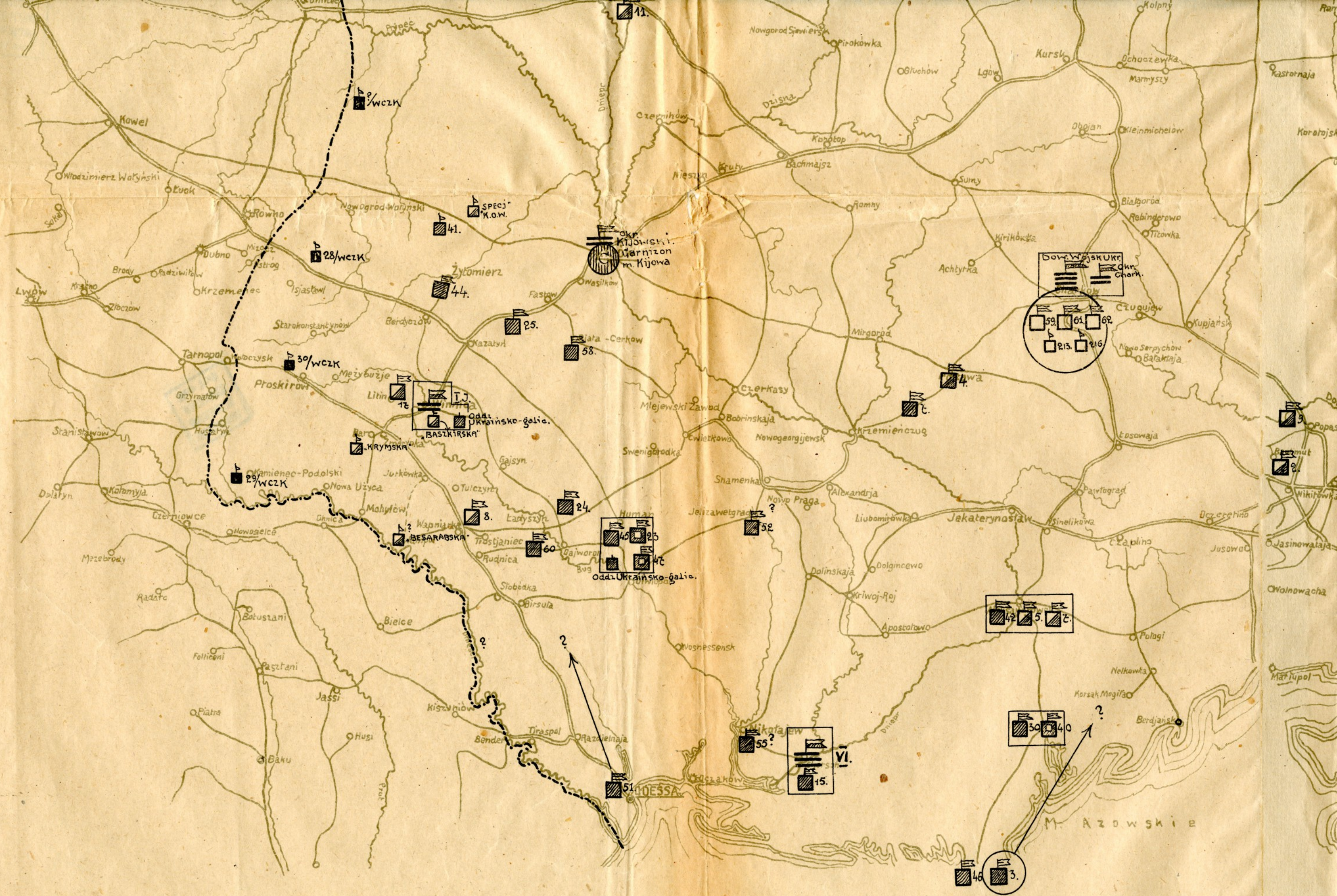
39 1 12 18

Skala:

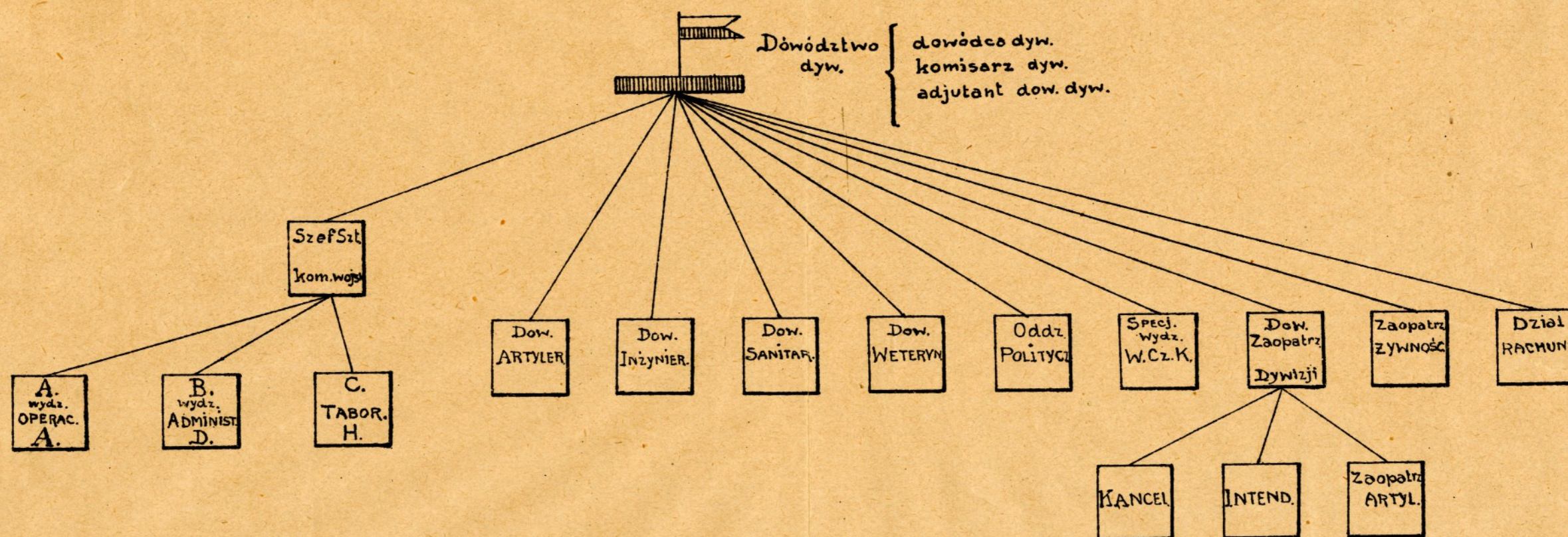
20 10 0 20 40 60 80 100 120 140 160 180 200 km

1:2,800,000

Szemat dow. dyw. według etatu „W”.

UWAGA: Stan liczebny dowództw dyw. wynosi 158. ludzi.